

פרוטוקול מס' 197

מישיבת ועדת הכלכלה

יום ד', ד' בסיוון תשל"ו, 2 ביוני 1976, שעה 08.30

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:

י. הורביץ - היו"ר
א. זילברברג
א. לבנבראון
ע. הדר
פ. גרופר
י. דרניצקי (יודיץ)
א. לבני
מ. דרובלס
נ. קצב

מוזמנים:

חה"כ ח. טובי
חה"כ ח. אבו-רביעה

כלכלן הוועדה:

ד. לב

מזכיר הוועדה:

י. פלכסר

ר ש מ ה:

מזל כהן

סדר היום: סיכומי ועדת המשנה לענין הבדואים בנגב.

1788-

(נגן ג) ק"מ 14.6.76

סיכומי ועדת משנה לענין הבדואים בנגבהיו"ר י. הורביץ:

אני פותח את הישיבה.
 הנושא לישיבה היום הוא:
 קרקעות הבדואים בנגב. כמה חברים בקשו לומר כמה מלים לסיכום העמדה שלהם. למרות שנדמה לי שלא היתה צלה שלא נאמרה, אבל כדי להיות בסדר אנחנו נעשה את הדבר הזה, כי הנושא רגיש מאד ובעל משמעות מיוחדת לציבור הנדגע בדבר ולמדינה.

ח. אבו-רביעה:

יש לי בקשה - יש כמה שיכים בחוץ, האם אפשר לשמוע אותם?

היו"ר י. הורביץ:

אנחנו באים לקבל את חוות-הדעת של ועדת המשנה. לא נעשה סבוב נוסף של דיונים. את זה הטלנו על הוועדה. או להעיר הערות, כדאי שתעירו.

ח. אבו-רביעה:

הנושא הוא כמובן אדמות הבדואים בנגב ואני חושב שצריך להכיר בבעלות על האדמה הנמצאת ברשותם של הבדואים שמחזיקים באדמות מאז תתחרכים, ימי המנדט ועד ימינו, בין אם אלה אדמות חקלאיות ובין אם לא. צריך להכיר ולתת את האדמות לבדואים שהועברו מאדמותיהם ואדמות אלה נמצאות כיום בהזקתם של בני-אדם שהם אינם בעלים של אדמות אלה, או שהאדמות נמצאות בחזקתם של אישים יהודים, לא מדובר במושבים ובקבוצים. באשר לאדמות שהן בשימוש המושבים והקיבוצים, צריך לשבת עם בעלי האדמות האלה ולהגיע לפתרון בקשר אליהן.

ההצעות שהוגשו לנו, לא נסכים להם, כי אילו הסכמנו להצעות אלה לא היינו מביאים נושא האדמות לכנסת והיינו מסתפקים בהצעות שהוגשו לנו.

אני קורא להכיר בבעלות של אדמות אשר נמצאות ברשותנו, באשר בזמן המנדט ואפילו בזמן-התחזורים היתה באפשרותו של כל אדם לרשום בספרי האחווה את אדמתו וזה בהסתמך על עדות השיך או עדותם של ארבעה שיכים. ואמנם הרבה אדמות נרשמו בספרי האחווה בדרך הזאת.

הפקעת אדמות היא דבר שאיננו יכולים להסכים לה ובמציאותה, באשר האדמות שנמצאות ברשותנו אינן מספיקות למחיינתו ועל כן כיצד נוכל לוותר על אדמותינו חמורת מחיר כלשהו או פיצויים או דברים אחרים.

אני קורא לוועדה שלא ללכת בדרך ההצעות שהוגשו לנו עד היום, שכן אם הוועדה תלך בדרך הזאת, הרי בכך היא בזבזה זמן לריק וכל אותם דיונים שנמשכו הרבה זמן יהיו לשווא.

אני קורא לחברי הוועדה לנסח את ההצעות במסגרת של המציאות והצדק ומתוך ראייה לדורות ליחסים בעתיד בין אזרחים יהודים וערבים במדינה. כל הצעה בלתי מציאותית ובניגוד להגיון והצדק, תעורר, אל-נכון, בעיות מסובכות שאיש אינו יכול לצפות מה יהיו תוצאותיהן.

ח. אבו-רביעה
 על כן, אנחנו צריכים להקשיב
 כולנו לקול האמת והצדק ולהיות
 מציאותיים ובכך נעשה טובה גדולה למדינה ולאזרחים ולא זרשה בה בשום פנים
 הפקעת אדמות פה או הפקעת אדמות שם. על כן, אנחנו חייבים לחשוב בשכלנו,
 לא מתוך הרגשות ומתוך התועלת רחוקת הטווח, ולא מתוך תועלתיות
 שמחירה יהיה כבד במוקדם או במאוחר.

לכן, אני מבקש מהוועדה להכיר
 בבעלות כפי שהזכרתי לעיל, באשר תביעה זאת היא תביעה אמת וצדק. אני
 תקווה שהוועדה תענה לקול ההמונים הצודק וכפי שנאמר: "קול המון כקול
 שדי".

היו"ר י. הורביץ:
 תודה רבה.
 חה"ב טובי, אני מבקש אותך
 לומר מה שלא נאמר.

ת. טובי:
 ההצעה שהגשתי אותה הובאה
 לוועדת המשנה ותמציחה היא,
 שהאדמות בנגב אשר היו מדורי דורות שייכים למעבדים והמחזיקים בהם,
 לאוכלוסיה הערבית בנגב, תוכר בעלותם עליהן ויוחזרו זכויותיהם.
 אנחנו חבענו את זה וחוזרים וחובעים את זה, שהוועדה תסייע בכוון
 זה, בכוון של הסרת העוול שנעשה לתושבים הערביים בנגב. אני לא יודע
 מה ועדת המשנה סכמה...

היו"ר י. הורביץ:
 היא עוד לא סכמה. היא צריכה
 להביא הצעות לפנינו.

ת. טובי:
 אני לא יודע מה הן ההצעות,
 אני מקווה שהוועדה שמעה עדים,
 את הנציגים הישירים והתרשמה מצדקת התביעה שלהם. אני באתי לשמוע מה
 היו ההצעות, בעקבות זה אני מוכן להעיר עוד פעם.

היו"ר י. הורביץ:
 לא. המציעים לא ישתתפו בדיוני
 הוועדה. מליאת הוועדה תקיים
 את הישיבות בלי המציעים.

ת. טובי:
 מדוע? נהגנו לא פעם, שהוועדות
 משתפות גם את המציעים.

היו"ר י. הורביץ:
 לא פעם אחת שמעו את המציעים
 והנציגים וזה נהוג כך.
 רציתי להבין מדברייך, האם אתה אומר שאנחנו צריכים למסור את כל האדמות
 שהבדואים רעו בהם, בכל הנגב?

ת. טובי:
 לא בכל הנגב.

היו"ר י. הורביץ:
 אתה מציע להחזיר את האדמה,
 או לשלם עבורה?

ת. טובי:
 אני אומר להחזיר להשימה שהיה
 להם כזכות. יש להכיר בזכות על
 האדמה ועל יסוד הכרה זאת לנהל את המשא ומתן.

היו"ר י. הורביץ:

השאלה שלי היא לא מקרית.
היא גם נכונה לגליל. נניח,

שקבענו שיש זכות על אדמה זאת או חלק ממנה - מה צריך לעשות, להפקיע או לשלם או להכנס למו"מ?

ת. טובי:

הממשלה טענה שהיא בעל-האדמות האלה. מי שאוּעַץ על בעלות,

שילך להוכיח בבית המשפט. בינתיים הממשלה קבעה עובדות והיא מחזיקה בשטח. היא הוציאה את האנשים מהאזורים שלהם והרחיקה אותם בכוח הזרוע מן האדמות שלהם, ונוצרו עובדות כאלה, שהאוכלוסיה בנגב מרגישה את עצמה מקופחת כי הזכויות שלה נשללו. דרשנו שיוחזרו הזכויות האלה ויוחזרו האדמות לבדואים ועל יסוד זה לנהל מו"מ באופן חופשי.

היו"ר י. הורביץ:

עד עכשו היית מצוין. אני רוצה להוביל לנקודה ששנינו חלוקים בה. נניח שמקבלים את הטעון שלך, שיש להם זכות על האדמה הזאת וראינו "קושאן" או מכתב שהאדמה שייכת לו דלהוריו עוד מלפני 40 שנה. מה קודה עכשו?! מדינת ישראל נותנת למשקים, או מקימה שתי-שובים, או מחכירה לבדואים ולכן היא צריכה להפקיע את הקרקע.

ת. טובי:

למה צריך להפקיע?

היו"ר י. הורביץ:

יש ישובים שם. אני צריך לתת לו כסף תמורת הקרקע.

א. לבנבראון:

אם הם יסכימו.

היו"ר י. הורביץ:

במקום אחד אתה אומר: זכויות לא מוכרות; ובמקום אחר, כן מוכרות. אתה אומר שהמדינה תנהל מו"מ או שתיתן פיצויים. זה מה שמנסים לעשות במקום אחר.

ת. טובי:

קודם כל מה שהיה בגליל, זה לא דומה למה שהיה בנגב. בגליל היו הפקעות של אדמה שהתושבים מחזיקים בה ומתנגדים להפקעות ובאו לבטל את ההפקעות. זאת תביעה שעומדת על הפרק. כאן, הורחקה אוכלוסיה מן האדמה שלה אפילו בלי הפקעה.

היו"ר י. הורביץ:

כשנכיר במה שאתה אומר, יהיה להם סטטוס דומה. נניח שאני מקבל את דעתך ואני נותן את ה"קושאן", מה אחר-כך?

ת. טובי:

על יסוד הכרה זאת, אנחנו מציעים לנהל משא ומתן.

היו"ר י. הורביץ:

הבנו. ביקש חה"כ זילברברג את רשות הדיבור, בבקשה.

א. זילברברג:

אנחנו שמענו ודנו ואיך מה להזמין יותר אנשים ואם אנחנו שמענו עוד אדם, אז אנחנו למעשה התקרבנו וקרובים לסיכום. ביחד עם זאת, יש עוד חילוקי דעות בין החברים על הנסוח. חסרה עוד הפעולה האחרונה לקראת סיכום הנושא הזה. הייתי ממליץ שנקיים ישיבה של הוועדה בכדי שאנחנו נופיע עם הצעות ונסכם מה שנסכם. יש סיכוי שנגיע להצעה אחת, מפני זה הייתי ממליץ מאד לא לסכם היום.

י. דרניצקי (יודין):

אני תומך בהצעת הדחיה. אבל, אם שייך אבו-רביע מבקש מהוועדה

לשמוע עוד שיכים, אני מציע להענות לבקשתו. כי אף פעם בשום ענין לא קרה שלא נתנו הזדמנות למעונין להשמיע את טענותיו. אני חושב שהדבר יהיה פחות סימפטי שייאמר כי מישהו ביקש להשמיע דבר מה באזני ועדה של הכנסת ולא נתנו לו. אני מציע שנשמע אותם.

א. לבנבראון:

כולם מודים שהנושא אשר דנים בו הוא רגיש ומיוחד במינו.

היות והנושא נידון בוועדת משנה ומליאת הוועדה מעט מאד, אנחנו נעמוד ברגע האחרון לפני הצעות שאני לא יודע למה שומרים על סודיותם. אני חושב, דווקא משום שאין עדיין החלטה מגובשת זה לא יזיק, אולי זה יעזור, אם ישנם עוד נציגים של הבדואים, שהוועדה תקבל אותם ותשמע טענותיהם.

א. לבני:

היום לא נקבל אותם. אני, בתור יו"ר ועדת המשנה, מוכרח להסביר

כמה דברים, בעיקר למציעי ההצעה. הקושי להגיע להמלצות ומסקנות נובע בגלל זה שהבעיה סבוכה, ולדעתי הוועדה עוד לא עמדה בפני בעיה כזאת, בכל אופן בתקופה שאני מכיר אותה. אנחנו נתקלנו במצב מסויים שנוצר במשך עשרות שנים או דורות וזה היה טוב. פתאם היום זה נהיה לא טוב. לדוגמא, יש אנשים היושבים פה שכבר הספיקו לראות כמה שלטונות: בתחילת המאה שלטון תורכי ושלטון בריטי עד 1948 ואף אחד לא עשה בעיה מזה, לא טרח לרשום קרקעות לתחום תחומים, וגם היום ישבו בשקט כאילו שום דבר לא מעניין וחשוב. פתאום עכשו זה מוטל על ראשנו. זאת בעיה ששומרים את הראש איך לפתור אותה וקשה היה להגיע למסקנות בענין זה. לכל חבר יש דעה אחרת ונזדמנו למליאת הוועדה לדיון. זה לא יהיה כאילו לא דנו, אבל כל אחד מחברי ועדת המשנה יציע את מה שהוא חושב.

דבר שני - הבעיה היא לא פשוטה

כל כך ויש לראות אותה בכללותה. יש שם בניה ללא שום תנאים סניטריים וללא תנאים אחרים של מגורים כפי שמקובל בעשור הזה, אלא פה זה אוהל ושם צריף של פח המפוזרים על פני שטח די עצום. הוועדה, למעשה, ניצבה בפני בעיה שלא נוגעת לקרקעות ויש לתת את הדעת גם על תנאי מגורים מקובלים.

חה"כ טובי, העלית בעיה של

קרקעות בנגב. אנחנו נתקלנו בבעיות של לחם לאותם אנשים. יש קרקעות, אבל אין גשם במשך שלוש שנים. אנחנו היינו שם וראינו בזמן שצריף לקצרה לא דאינו שום קצה של גבעול אחד, כי לא ירד גשם. מה שוות כל האדמות אם לא יורד גשם במשך כמה שנים. הם יהפכו למקרי סעד. דבר זה מאד הטריד אותנו ואנחנו שוברים את הראש איך לפתור את בעית הקרקעות, מגורים, פרנסה, חינוך וכל מיני דברים שהוועדה לא נתקלת בהם. כך, שאותנו מטרידה הבעיה איך להציע המלצות שתעזורנה להם. מה שאנחנו מאד לא היינו רוצים שהנושא הזה יהפך לנושא פוליטי כי כך לא נגיע לפתרון הבעיה. אני כבר רואה שאם באופנה לדבר על הפקעות, השיך אבו-רביע מדבר על הפקעות. מה הופקע? שום דבר לא הופקע.

ת. טובי:

יותר גרוע, הוציאו אותם בצו צבאי.

א. לבני:

אתך אין לי ויכוח. זה באופנה היום לצאת בסיסמה של הפקעות.

עדין זורעים וחורשים ו-300 אלף צאן לא שחטו וטבחו. הבעיה היא לא הפקעת קרקע שרשומה. אני יכול לשאול, למה לא רשמו את זה לפני 50 שנה, מה פתאם היום!?

א. לבני: יש סיסמה "הפקעות". זה לא תופס לענין זה וזה לא נכון. אתה יכול להפקיע אצל מישהו דבר שרשום כדת וכדין.

היות והבעיה סבוכה וקשה למצוא פתרון מהיר. גם הזמנת שיך אחד היום, זה לדעתי תרגיל פוליטי. זה לא נעים. אני מתחיל לחשוב שאצל אנשים ענין קרקעות מתחיל להיות בעיה משנית ובעיה ראשונה, איך סביב צרה מסויימת כזאת כל אחד בונה את עצמו. אנחנו יודעים שבנגב ישנם קרוב ל-30 שיכים וכל אחד עומד בראש ענף או שבט או תת-שבט.

היו"ר י. הורביץ: אנחנו לא נקבל אורחים.

א. לבני: אם כבר, אז יש כמה אנשים שאינם ידידים פרטיים של מישהו.

היו"ר י. הורביץ: אם אין הצעות מסוכמות, אני מציע שאנחנו נקרא לראש הממשלה לישיבה הזאת ונשמע את דעתו. אם ירצה לשלוח מישהו אחר במקומו זה יצער אותנו, אבל זה מותר לו.

א. לבני: את מר שולידנו שמענו.

היו"ר י. הורביץ: נזמין את ראש הממשלה ונשתדל שהוא יבוא ואני מציע שנוציא מסקנות בישיבה הבאה. מותר לדרוש דחיה הישיבה. אם יש עמדה מסויימת למישהו נצטרך להביא אותה לישיבה הבאה. זאת תהיה ישיבה שבה יגישו את ההצעות. אני רוצה לקוות שבישיבה אחת נסכם את הדברים.

פ. גרופר: אני חבר ועדת המשנה. אנחנו ישבנו, דנו ושמענו את כל הנוגעים בדבר. אין אדם אחד שרצה לדבר אתנו ונדחה. עשינו מעל דמעבר נסענו אל האנשים לשטחים. אני לא יודע, רגישות לא רגישות. מספרים כאן שזה ענין קשה לדורות. יש בידי חומר, על הפקעה של 6000 דונם אדמה כשכל דונם שווה אלף דונם בנגב. זה שייך ליהודים שיש להם "טאבו".

אני מחנגד לדחיה. אני מבקש להעמיד להצבעה אף על פי שאני יודע שאהיה במיעוט.

מ. דרובלס: אפשר לדחות לשבוע ימים.

א. לבני: ליום שני הכי מאוחר.

היו"ר י. הורביץ: לא קובעים היום את הישיבה. מותר לחה"כ גרופר להציע כל הצעה. אני רוצה לומר לך, שהיו דברים יותר תפלים ופחות מסוגלים ואנחנו נענינו לבקשת דחיה. ענין כזה מסובך אני מציע שנענה לבקשת המערך. אני מקווה שהישיבה תהיה בשבוע הבא.

ת. טובי: אני מבין שהדיון הוא פרוצודורלי ולא לגופו של ענין, אם כי היו הערות לגופו של ענין ויש מה לענות עליהן בנימוקים כבדי משקל. אני מבקש רק אם אפשר שלישיבה שתנסה לסכם, הוועדה תזמין את המציעים ותאפשר את השתתפותם כדי להגיע לסיכום. כל נסיון להסתגר ולא לשמוע עוד משלחות, זה לא לטובת הענין.

א. לבני:

אולי כן, אולי לא, אבל זה יהיה ביוזמה שלנו.

היו"ר י. הורביץ:

אני רוצה לשבח את עבודת ועדת המשנה ובעיקר את יו"ר שלה.

שמענו את כל מה שצריך היה לשמוע.

י. דרניצקי (יודין):

אני רוצה לומר שיהיה ברור -

גם אני אישית הצעתי ואני עדיין

חומך בהצעתי שאם עוד משהו רוצה להופיע בפני הוועדה, שיופיע עם זאת אני קובע שהוועדה ישמעה נציגי הכבואים, בקבוצה ביטוחי, הבהאיים, הקשוכה לשענות שהשמיעו נציגי האוכלוסיה הבדואית בנגב, בתנה כל ענין באופן קפדני. יש חילוקי דעות בוועדה, אבל לא מפני שחסרה אינפורמציה. אני אומר את זה פשוט מאותה כוונה עצמה שהדריכה אותי כאשר הצעתי לשמוע עוד-פעם. אני שולל בתוקף נסיון להציג את הענין כאילו ועדת הכנסת פוסקת על סמך חוסר ידיעה, או חוסר התמצאות והתעמקות בבעיה. על כן אני מציע שאם רוצים לשמוע עוד קבוצה, נשמע אותם.

לא עכשו.

א. לבני:ח. אבו-רביעה:

אני קודם כל רוצה לומר שהבעיה

היא לא בעיה פוליטית. אני אף פעם

לא חשבתי אותה כבעיה פוליטית. אולם אנחנו עוד חושבים שאנחנו צריכים

לקבל את זכויותינו. לצערי, כאשר מר לבני ביקר בנגב, השיכים בקשו

לתת לו את המכתבים עם הסברים והערות. הוא אמר להם, אתם תוזמנו לוועדה. אנחנו נקבע לכם מועד כדי שתבהירו עמדותיכם.

אתה לא הבנת. רצו לתת לנו קבלות

של "ורקו" ומסמכים. אנחנו לא

גוף שצריך לקבל את זה. גוף משפטי צריך לקבל את זה. אמרתי שהם יוזמנו לוועדה שתטפל בהם.

א. לבני:ח. אבו-רביעה:

אבל אתה צריך לשמוע אותם.

היו"ר י. הורביץ:

לא זאת השאלה. לו הייתי משוכנע

שוועדת המשנה לא שמעה את האנשים

ולא יודעת את הבעיה, הייתי יכול לתת את המלצתי שוועדת המשנה מקבלת דרכה

מאתנו ללמוד את הבעיה ולדחות את הנושא בעוד שנה. מי מעוניין בזה?!

הם חושבים שהם בשלים ויש להם המלצות בפני הוועדה, אני לא חושב שיש צורך לדחות.

ח. אבו-רביעה:

בענין האדמות, אפילו אם תעלו

עד השמים, אנחנו עוד נשגב.

לנדרוש לקבל אותם.

א. לבנבראון:

אם כבר באו אנשים, זה לא מחייב,

נשמע אותם.

א. לבני:

אנחנו נשמע אותם מתי שאנחנו

רוצים.

ח. אבו-רביעה:

אבל אתה רוצה לתת החלטה לפני

שתשמע.

אם הם אומרים שאנשים הגיעו כדי לחוות דעה, אולי כדאי

ג. קצב:

שוועדת המשנה תיפגש אתם.

אני מציע להפגש אתם, כפי שציינתי, שעתם לשלוח אותם הביתה ולזמן

ע. הדר:

אותם שוב, ולמועד הישיבה הבאה, שעה לפני מליאת הוועדה, ועדת המשנה תיפגש אם אנשים מסויימים שיו"ר הוועדה יזמין ביוזמתו.

ועדת המשנה תיפגש אתם, לא מליאת הוועדה. אני מודה

היו"ר י. הורביץ:

לכולכם. אנחנו נצטרך להפגש שוב לישיבה נוספת.

בשבוע הבא מקיימים דיון על החברה להטסת מטענים.

ע. הדר:

אני מציע להזמין לאותה ישיבה גם את המרכז החקלאי והתאחדות החקלאים.

דבר שני, בקדתי לפני זמן מה

בבקעה והתרשמתי שהעניינים הולכים בקצב אטי. אני מציע לקיים דיון בנושא: ישובי הבקעה או ההתיישבות בבקעה. ישנן שם בעיות שונות ומשונות.

שמעתי שהפריחה שם טובה.

היו"ר י. הורביץ:

הייתי שם לפני חמישה ימים.

ע. הדר:

יש שם סיכויים יוצאים מן הכלל.

הבעיה היא לא האנשים, הבעיה שם זה שיכון, צנור מים, חבור חשמל. לי יש ענין שהישובים יתפתחו בקצב יוחר מהיר ממה שנעשה עד עכשו. צריך לקבוע דרגות עדיפות ויש לחת לישובים אלה את העדיפות. הייתי מציע לשבת עם הסוכנות היהודית וחברת "מקורות".

אני מצטרף להצעתו של חה"כ הדר.

מ. דרובלס:

לא יתכן שישבו ישובים היכן

שיושבים ויהיו כה קטנים. אם הם דלים באזבלוסיה, זה לא משום שאנשים לא רוצים ללכת לשם. אנשים מעוניינים ללכת לשם, רק אין אמצעי ייצור, אין שיכון וכו'. זה לא קורה בכל מקום. להיפך, ברמת הגולן, הישוב הפרובלמטי ביותר הוא עוד יותר גדול מישוב בבקעה וזה מכל מיני סיבות, גם מפני שהמחלקה להתיישבות מחולקת לשני אזורים, גם בגלל משרד השיכון שאין אצלם תאום וגם סיבות שהזכיר חה"כ הדר בקשר למים, חשמל וקרע. לכן חשוב ורצוי, למרות שוועדת העבודה קיימה סיור לא מזמן, אבל היא התעניינה בעיקר בבעיות שיכון, אנחנו, ועדת הכלכלה, צריכים להתעניין באמצעי הייצור הקיימים שם. רצוי היה שוועדת הכלכלה תערוך קודם סיור ואח"כ תזמין את כל הנוגעים בדבר על מנת לשמוע מה הולך שם.

מתפתח כאן דיון זוטא בלי כל

י. דרניצקי (יודין):

קשר לגישות פוליטיות כאלה

או אחרות, למען הסדר הטוב, אני יודע שוועדת העבודה מטפלת בנושאים מסויימים. איני בטוח שוועדה אחרת צריכה להכנס לזה.

מי מטפל בבעית "מקורות"?

ע. הדר:

אני פטריוט של שתי הוועדות.

י. דרניצקי (יודין):

אבל צריך להיות איזה סדר. אם

חברים רוצים שדווקא כאן יהיה דיון, אז צריך לבקש את יו"ר הוועדות שיבואו בדברים.

י. דרניצקי (יודין):
אני רוצה להפנות תשומת לב של ועדת הכלכלה לדבר אחר. אנחנו התחלנו בדיון בכמה נושאים בעלי חשיבות עליונה למשק הישראלי, כמו בעיות נפט, ארגיה וחשמל. אני חושב שאנחנו חייבים להתרכז ולסיים את הדיונים שאנחנו התחלנו בהם.

דבר שני, אני חושב שיש צורך רב לדון בבעיות היצוא. לפי דעתי צריך לערוך סדרת ביקורים במפעלים שעובדים ליצוא. צריך להתעניין בבעית אזורי הפיתוח. אלה דברים שהם לחם חוקתה של ועדת הכלכלה. הזמן עובר ונכנסים לפגרה. למעשה, כאשר אתה מתחיל לבחון כמה זמן עומד לרשותך, הזמן קצר ביותר.

היו"ר י. הורביץ:
צדק חה"כ יודין. יש שפע של הצעות. מה שמציע חה"כ הדר, זה לקרוא לנוגעים בדבר ולא לעשות ישיבת מפלגה. אני רוצה לערוך סיור של חצי יום או יום בבקעה. אבל אני מציע שנקבל עכשו את ההצעה של חה"כ הדר ונראה איך אנחנו נצליח לשלב את הנושא בתוך סידור העבודה שלנו. יש כמה הצעות לסיורים שיש להם חשיבות ובאיטליה את עכשיו בנושאים שעוסקים בהם. הייתה הצעה, חשובה לפי דעתי, לבקר במסילת הברזל בהר החר. הייתה הצעה של חה"כ יודין לערוך סיור ב"מכתשים" בבאר-שבע. אולי אפשר לשלב את זה ולמצוא יום אחד, זה חשוב ביותר.

דבר שני - מבטחנו לבקר בנמל אשדוד. השאלה היא האם במצב הנוכחי טוב לבחור את הזמן הזה או לא. אבל אנחנו חושב שסיור כזה חשוב שיהיה. יש צורך, לפי דעתי, לבקר בצי שלנו. לפי דעתי חשוב מאד ענין הסיורים, אבל ההחלטה בידיכם.

פ. גרופר:
אפשר לערוך את הסיורים בימי ראשון.

היו"ר י. הורביץ:
מזמינים אותנו בעלי העשיה מירושלים. הם מציעים שלושה ימים, אבל אנחנו נקדיש לכך יום אחד.

פ. גרופר:
באתי בדברים עם אנשי אגרוסקו ואנשי המועצה לשיווק פרי הדר, שהם יארחו אותנו בתחילת העונה ליום אחד ונראה איך הנושא עובד. אני מדבר אתם על סיור בשווקים בחו"ל. אני מציע שנקבע לנו, עד לפגרה, את ימי ראשון כיום סיורים.

היו"ר י. הורביץ:
לסיורים נחזקים אפשר לנצל את היום הראשון. אנחנו קובעים שלא תהיה משלחת של פחות מ-6-7 אנשים כדי לא להתבזות.

חודה רבה, ישיבה זו נעולה.